

Jaunu vīriešu reproduktīvās veselības kvalitāte Baltijas valstīs

Juris Ērenpreiss

Rīgas Stradiņa universitāte, Androloģijas laboratorija, Latvija

II

Ievads. Visā pasaulē vīriešu reproduktīvā veselība krasi pasliktinās. Daudzās valstīs konstatē spermas kvalitātes divkāršu pazemināšanos pēdējā pusgadsimta laikā. Lai noskaidrotu situāciju Eiropā, tika izveidots ES 5. ietvarprogrammas projekts Nr. QLK4-1999-01422 "Envir.Reprod.Health", kas tika paplašināts arī uz Baltijas valstīm (Nr. QLRT-2001-02911) un tika īstenots 2003.–2004. gadā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Lai izpētītu vīriešu reproduktīvo veselību, katrā no Baltijas valstīm, arī Latvijā, tika apsekoti vidēji 300 jauni vīrieši (vecumā no 18–25 gadiem) no vispārējās populācijas. Uzaicinājums piedalīties pētījumā tika izteikts visiem jauniešiem, kas ierodas valsts dienesta uzņemšanas komisijās, tādējādi nodrošinot, ka izvēlēta pētījuma grupa raksturo vispārējo jaunu vīriešu populāciju. Vīriešiem tika veiktas spermas klīniskās analīzes un noteikts dzimumhormonu līmenis asins paraugos. Iegūtie dati tika standartizēti, apkopoti pēc vienota minētās ietvarprogrammas projekta protokola, tika nodrošināta iekšējās un ārējās kvalitātes kontrole, kā arī tika salīdzināti ar citās Eiropas valstīs iegūtajiem datiem.

Rezultāti. Tika konstatēts, ka Baltijas valstīs jauniem vīriešiem ir labāka spermas kvalitāte, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm. Savukārt augstākais vīrišķo dzimumhormonu – androgēnu līmenis tikai konstatēts dienvideiropiešiem. Spermas kvalitātes rādītājiem (koncentrācijai, kustīgumam, procentuālajam morfoloģiski normālo spermatozoīdu daudzumam) nebija korelācijas ar testosterona līmeni, savukārt bija cieša, apgriezta korelācija ar luteinizējošā hormona (LH) līmeni (jo zemāka spermas kvalitāte, jo augstāks LH līmenis).

Secinājumi. Pētījums apstiprina aizdomas par jaunu vīriešu reproduktīvās veselības pasliktināšanos, lai gan Baltijas valstīs spermas kvalitāte ir labāka, nekā citās Eiropas valstīs (precīzāki dati tiks ziņoti konferencē). Spermas kvalitātes korelācijas trūkums ar testosterona līmeni un apgrieztā korelācija ar LH līmeni norāda uz saistību starp sēklinieku Sertoli šūnu un Leidiga šūnu disfunkciju, kur Leidiga šūnu disfunkciju kompensē hipofīze: ar pastiprinātu LH sekrēciju nodrošinot normālu testosterona līmeni, vismaz jauniem vīriešiem vecumā līdz 25 gadiem.